

POTENCJAŁ SPOŁECZNIKOWSKI ORAZ ZAANGAŻOWANIE W PRACĘ SPOŁECZNĄ

Przedruk i rozpowszechnianie
tej publikacji **w całości** dozwolone
wyłącznie za zgodą CBOS.
Wykorzystanie **fragmentów**
oraz danych empirycznych
wymaga podania źródła

Znak jakości przyznany CBOS przez Organizację Firm Badania Opinii i Rynku 9 stycznia 2015 roku

Fundacja Centrum Badania Opinii Społecznej
ul. Świętojerska 5/7, 00-236 Warszawa
e-mail: sekretariat@cbos.pl; info@cbos.pl
<http://www.cbos.pl>
(48 22) 629 35 69

W ramach problematyki związanej z kształtowaniem się społeczeństwa obywatelskiego po czterech latach powracamy do oceny społecznikowskiego potencjału Polaków oraz próby oszacowania ogólnego poziomu zaangażowania w wolontariat rozumiany jako dobrowolna i nieodpłatna praca na rzecz dobra wspólnego i osób potrzebujących¹.

POTENCJAŁ SPOŁECZNIKOWSKI

Predyspozycje do pracy społecznej mogą wynikać m.in. z jednostkowych przekonań na temat słuszności i skuteczności wspólnego działania, a także z wzorów społecznego zaangażowania dostępnych w najbliższym otoczeniu. Do oceny potencjału społecznikowskiego Polaków wykorzystujemy zatem dwojaki rodzaj wskaźniki: sprawdzamy zarówno ogólne nastawienie ankietowanych do współdziałania ze światem zewnętrznym, jak i dostrzeganą skalę społecznego zaangażowania na rzecz wspólnego dobra w najbliższym środowisku badanych.

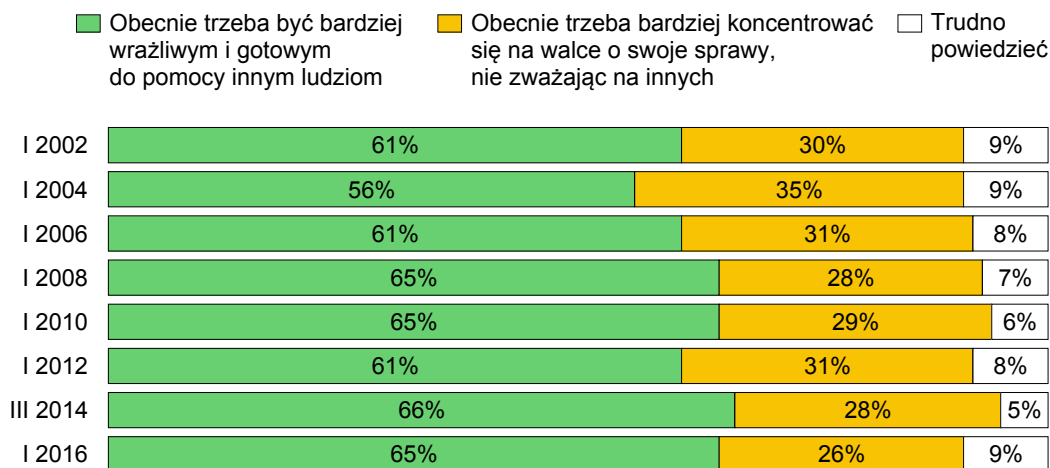
ALTRUIŚCI CZY EGOIŚCI?

Niezmiennie od 2002 roku zdecydowana większość ankietowanych uważa, że w polskim społeczeństwie umacnianie solidarności międzyludzkiej jest ważniejsze niż walka o własne interesy. Pogląd, że obecnie trzeba być bardziej wrażliwym i gotowym do pomocy innym ludziom, wyraża niemal tyle samo badanych co dwa lata temu (65%), a tylko jedna czwarta (26%, spadek o 2 punkty procentowe) twierdzi, że w dzisiejszych czasach należy przede wszystkim koncentrować się na walce o swoje sprawy, nie zważając na innych.

---

¹ Badanie „Aktualne problemy i wydarzenia” (308) przeprowadzono metodą wywiadów bezpośrednich (face-to-face) wspomaganych komputerowo (CAPI) w dniach 7–14 stycznia 2016 roku na liczącej 1063 osoby reprezentatywnej próbie losowej dorosłych mieszkańców Polski.

RYS. 1. PRZECZYTAM PANU(I) DWIE OPINIE DOTYCZĄCE ŻYCIA SPOŁECZNEGO W POLSCE. CHCIELIBYŚMY, ABY WYBRAŁ(A) PAN(I) TĘ OPINIĘ, KTÓRA JEST BLIŻSZA PANA(I) POGLĄDOM.

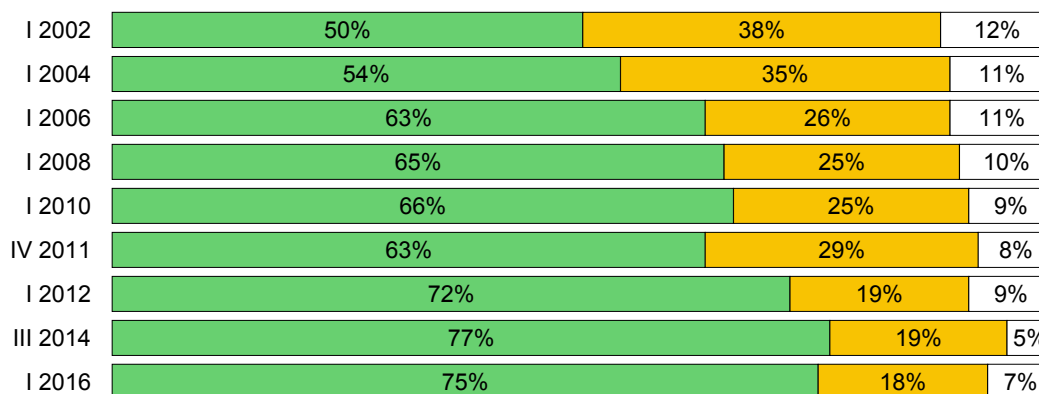
Postawy altruistyczne dominują we wszystkich grupach wyróżnionych ze względu na cechy społeczno-demograficzne badanych, przy czym nieco częściej niż inni wykazują je osoby praktykujące religijnie kilka razy w tygodniu (88% wskazań), w wieku 65 lat i więcej (75%), mieszkające w największych miastach (75%), a w grupach zawodowych – robotnicy niewykwalifikowani i emeryci (po 74%). Egoistycznym podejściem do życia częściej niż inni cechują się zwłaszcza najmłodszy badani (35% z nich twierdzi, że obecnie należy koncentrować się na swoich sprawach, nie zważając na innych), a także uczniowie i studenci (38%) oraz rolnicy (38%) – zob. tabela aneksowa.

WIARA W SKUTECZNOŚĆ WSPÓLNEGO DZIAŁANIA

Od 2002 roku w miarę systematycznie umacnia się wśród Polaków przekonanie o skuteczności wspólnego działania na rzecz swojej społeczności lokalnej. Obecnie, podobnie jak w 2014 roku, trzy czwarte ankietowanych (75%, spadek o 2 punkty procentowe) deklaruje, że ludzie tacy jak oni działając wspólnie z innymi są w stanie rozwiązać niektóre problemy swojego środowiska, osiedla, wsi, miasta lub pomóc osobom potrzebującym. Poczuciem swoistej bezradności obywatelskiej cechuje się niemal jedna piąta badanych (18%), co oznacza minimalny spadek w porównaniu z poprzednim pomiarem i aż 20-punktowy spadek w stosunku do deklaracji składanych w roku 2002.

RYS. 2. **PRZECZYTAM PANU(I) DWIE OPINIE DOTYCZĄCE ŻYCIA SPOŁECZNEGO W POLSCE. CHCIELIBYŚMY, ABY WYBRAŁ(A) PAN(I) TĘ OPINIĘ, KTÓRA JEST BLIŻSZA PANA(I) POGLĄDOM.**

Ludzie tacy jak ja, działając wspólnie z innymi, mogą pomóc potrzebującym lub rozwiązać niektóre problemy swojego środowiska, osiedla, wsi lub miasta
  Ludzie tacy jak ja, nawet działając wspólnie z innymi, nie są w stanie pomóc potrzebującym ani rozwiązać problemów swojego środowiska, osiedla, wsi lub miasta
  Trudno powiedzieć

Wprawdzie wiara w skuteczność wspólnych działań na rzecz społeczności lokalnej to postawa dominująca we wszystkich grupach społecznych, jednak można zauważyć, że w niektórych z nich jest bardziej rozpowszechniona niż w pozostałych. Zazwyczaj im młodszy wiek badanych, wyższe wykształcenie, lepsze warunki życia oraz częstsze uczestnictwo w praktykach religijnych, tym silniejsze przekonanie, że działając wspólnie z innymi można przyczynić się do rozwiązania niektórych problemów swojej społeczności.

Poczucie bezradności wobec problemów środowiska lokalnego nieco częściej niż innym towarzyszy osobom negatywnie oceniającym sytuację materialną swoich gospodarstw domowych, niepraktykującym religijnie oraz mającym wykształcenie podstawowe lub gimnazjalne, a w grupach zawodowych – przede wszystkim pracownikom średniego szczebla (zob. tabela aneksowa).

SPOŁECZNYCY W ŚRODOWISKU ANKIETOWANYCH

Postrzegana w najbliższym środowisku badanych skala społecznego zaangażowania na rzecz wspólnego dobra systematycznie wzrasta. Ze zliczenia osób deklarujących jakąkolwiek styczność z ludźmi, o których wiadomo, że dobrowolnie i nieodpłatnie pracują

na rzecz swojego środowiska, kościoła, osiedla, wsi lub miasta czy też potrzebujących, wynika, że ponad dwie trzecie respondentów (69%) ma takie osoby w swoim otoczeniu. Od roku 2012 nastąpił 5-punktowy wzrost odsetka osób mających kontakt ze społecznikami, natomiast w ciągu ostatnich ośmiu lat odsetek takich osób zwiększył się aż o 16 punktów.

Z wypowiedzi respondentów wynika, że ponad połowa z nich (55%) ma społeczników w gronie swoich znajomych lub przyjaciół (od 2012 roku wzrost o 8 punktów procentowych), ponad dwie piąte (42%) potrafi wskazać takie osoby wśród członków wspólnoty parafialnej (wzrost o 7 punktów), dwie piąte (40%) ma społeczników w swojej rodzinie (wzrost o 3 punkty), a blisko jedna trzecia (31%) dostrzega takie osoby wśród sąsiadów (wzrost o 4 punkty). Spośród respondentów aktywnych zawodowo ponad jedna trzecia (38%, wzrost o 12 punktów) ma społeczników w gronie swoich współpracowników, a spośród uczniów i studentów ponad połowa (51%, spadek o 1 punkt) twierdzi, że w ich środowisku szkolnym lub uczelnianym są takie osoby.

Tabela 1

Czy w Pana(i) środowisku, a konkretnie [...] są osoby, o których wiadomo, że dobrowolnie i nieodpłatnie pracują na rzecz swojego środowiska, kościoła, osiedla, wsi lub miasta albo też pracują społecznie na rzecz potrzebujących?	Odsetki odpowiedzi twierdzących wśród ogółu badanych według terminów badań			
	2008	2010	2012	2016
- wśród Pana(i) znajomych, przyjaciół	40	39	47	55
- wśród członków Pana(i) wspólnoty parafialnej	26	28	35	42
- w Pana(i) rodzinie	33	34	37	40
- wśród Pana(i) sąsiadów	22	24	27	31
- wśród Pana(i) kolegów w pracy	12 (23)*	14 (22)*	15 (26)*	22 (38)*
- wśród Pana(i) kolegów w szkole, na uczelni	4 (33)**	8 (55)**	7 (52)**	8 (51)**
Ogółem odsetek osób mających kontakt ze społecznikami	53	58	64	69

* W nawiasach przedstawiono dane wyłącznie dla osób aktywnych zawodowo

** W nawiasach przedstawiono dane wyłącznie dla uczniów i studentów

Styczność ze społecznikami zależy przede wszystkim od uczestnictwa respondentów w praktykach religijnych oraz poziomu ich wykształcenia, a poniekąd również od ich sytuacji zawodowej i materialnej (patrz rys. 3).

RYS. 3. ODSETKI BADANYCH DEKLARUJĄCYCH, ŻE W ICH ŚRODOWISKU SĄ OSOBY, O KTÓRYCH WIADOMO, ŻE DOBROWOLNIE I NIEODPŁATNIE PRACUJĄ NA RZECZ SWOJEGO ŚRODOWISKA, KOŚCIOŁA, OSIEDLA, WSI LUB MIASTA ALBO TEŻ PRACUJĄ SPOŁECZNIE NA RZECZ POTRZEBUJĄCYCH

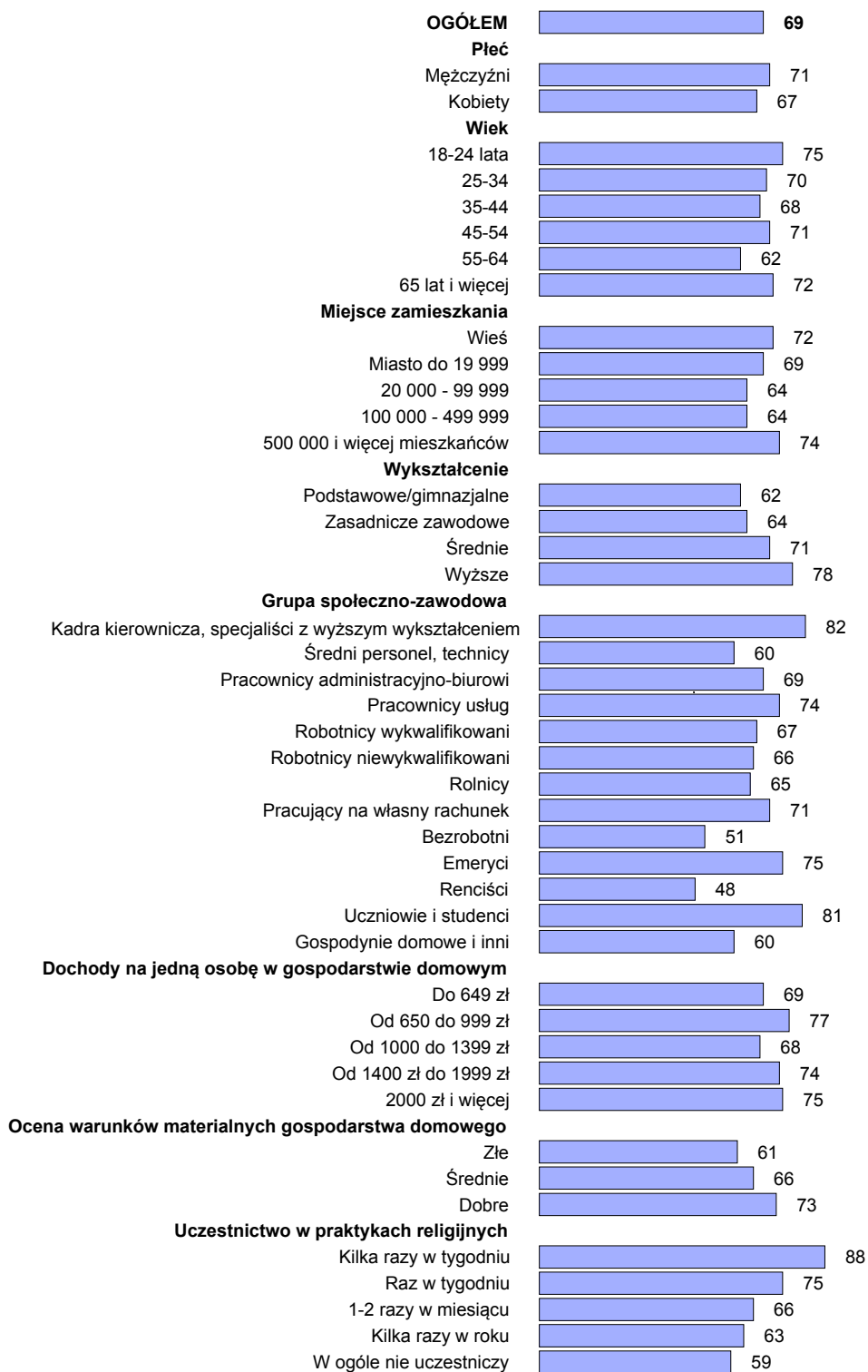

Tabela 2

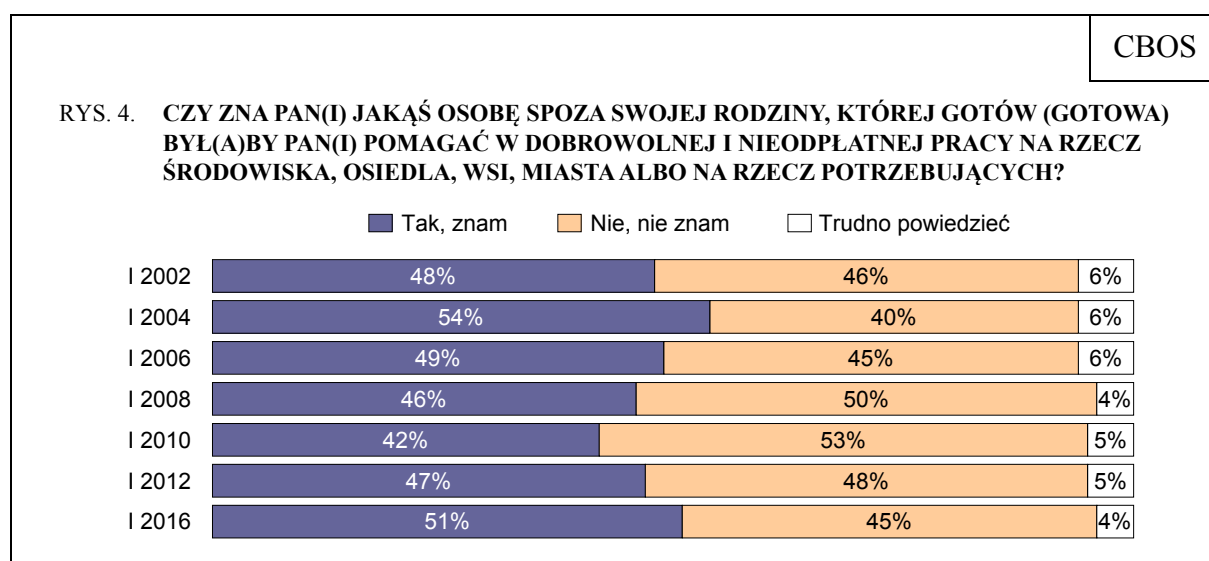
Cechy społeczno-demograficzne	Odsetki badanych deklarujących, że w ich otoczeniu są osoby, o których wiadomo, że dobrowolnie i nieodpłatnie pracują na rzecz swojego środowiska, kościoła, osiedla, wsi, miasta lub potrzebujących						Liczebność
	Środowiska:						
	znajomi	parafia	rodzina	sąsiedzi	praca	szkoła, uczelnia	
Ogółem	55	42	40	31	22	8	1063
Płeć							
Mężczyźni	59	43	43	33	24	8	504
Kobiety	51	41	37	30	19	8	559
Wiek							
18–24 lata	64	45	38	26	16	48	109
25–34	55	43	39	32	30	7	203
35–44	57	37	41	31	30	4	193
45–54	60	47	38	29	33	2	157
55–64	48	38	37	29	18	2	187
65 lat i więcej	50	44	44	36	5	2	213
Miejsce zamieszkania							
Wieś	58	55	43	40	20	8	424
Miasto do 19 999	56	35	38	26	23	6	109
20 000 – 99 999	51	34	37	24	18	7	222
100 000 – 499 999	48	32	35	22	22	9	172
500 tys. i więcej mieszkańców	58	31	42	31	32	11	135
Wykształcenie							
Podstawowe/gimnazjalne	48	45	35	32	7	13	216
Zasadnicze zawodowe	46	47	34	29	15	1	260
Średnie	60	39	43	31	20	9	321
Wyższe	63	39	45	34	44	10	266
Grupa społeczno-zawodowa							
Kadra kierownicza, specjaliści z wyższym wykształceniem	74	39	51	35	66	14	127
Średni personel, technicy	51	32	25	30	41	9	37
Pracownicy administracyjno-biurowi	47	38	34	25	34	5	72
Pracownicy usług	59	46	36	29	22	10	72
Robotnicy wykwalifikowani	54	36	42	35	33		108
Robotnicy niewykwalifikowani	61	41	38	33	32	1	50
Rolnicy	52	56	42	32	14	2	53
Pracujący na własny rachunek	54	41	39	29	21		57
Bezrobotni	47	32	18	23	2	2	54
Emeryci	51	48	48	36	4	1	227
Renciści	39	36	22	27	5	3	66
Uczniowie i studenci	70	44	43	21	8	72	62
Gospodynie domowe i inni	46	42	38	31	4	1	80
Dochody na jedną osobę w gospodarstwie domowym							
Do 649 zł	54	53	37	32	11	8	121
Od 650 do 999 zł	66	56	46	42	16	9	163
Od 1000 do 1399 zł	48	44	40	37	21	8	191
Od 1400 zł do 1999 zł	55	37	44	26	26	3	116
2000 zł i więcej	65	35	45	30	38	8	191
Ocena warunków materialnych gospodarstwa domowego							
Złe	45	36	34	25	13	1	113
Średnie	51	42	38	27	16	6	401
Dobre	59	43	42	35	28	10	550
Uczestnictwo w praktykach religijnych							
Kilka razy w tygodniu	72	85	57	43	30	9	45
Raz w tygodniu	60	55	44	37	20	7	496
1–2 razy w miesiącu	49	41	41	26	24	11	147
Kilka razy w roku	51	25	35	27	25	6	205
W ogóle nie uczestniczy	45	11	30	19	19	10	167

Im częściej respondenci uczestniczą w praktykach religijnych, tym częściej dostrzegają wolontariuszy zarówno wśród członków swojej parafii, jak i w gronie znajomych, rodziny, sąsiadów oraz współpracowników. Lepsza ocena własnej sytuacji materialnej sprzyja deklaracjom stykania się ze społecznikami w ramach wszystkich omawianych środowisk, natomiast im wyższe wykształcenie respondentów i wyższa ich pozycja zawodowa, tym częstsze przekonanie o obecności osób angażujących się na rzecz dobra wspólnego wśród znajomych, rodziny oraz kolegów z pracy. Najmłodszy badani, zwłaszcza uczniowie i studenci, częściej niż pozostali mówią o wolontariuszach w gronie swoich znajomych oraz kolegów i koleżanek w szkole czy na uczelni. Mieszkańcy wsi częściej dostrzegają takie osoby wśród członków wspólnoty parafialnej i sąsiadów, a mieszkańcy największych miast – wśród współpracowników (patrz tabela 2).

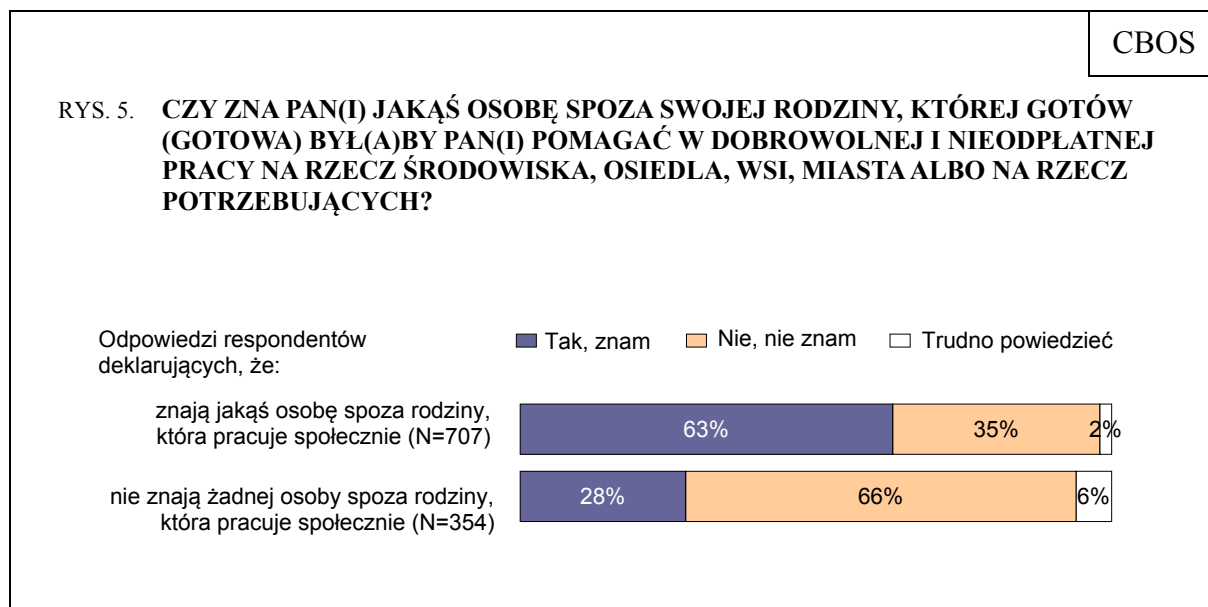
GOTOWOŚĆ DO WSPÓLDZIAŁANIA

Nieco ponad połowa ogółu badanych (51%) twierdzi, że zna aktywną społecznie osobę spoza swojej rodziny, której byłaby gotowa pomagać w bezinteresownej pracy na rzecz środowiska lub osób potrzebujących, natomiast ponad dwie piąte (45%) nie zna nikogo, z kim mogłoby współdziałać w tej dziedzinie. Wprawdzie w latach 2006–2010 można było zaobserwować trend wskazujący na systematycznie malejący odsetek respondentów znających jakiegoś społecznika, któremu gotowi byłiby pomagać w jego działalności, jednak w ostatnich latach nastąpiło odwrócenie tej tendencji. Może to oczywiście wynikać z coraz częstszego dostrzegania osób zaangażowanych społecznie, które należą do bliskiego kręgu respondentów, ale także z coraz większego zaangażowania w tym względzie ich samych.

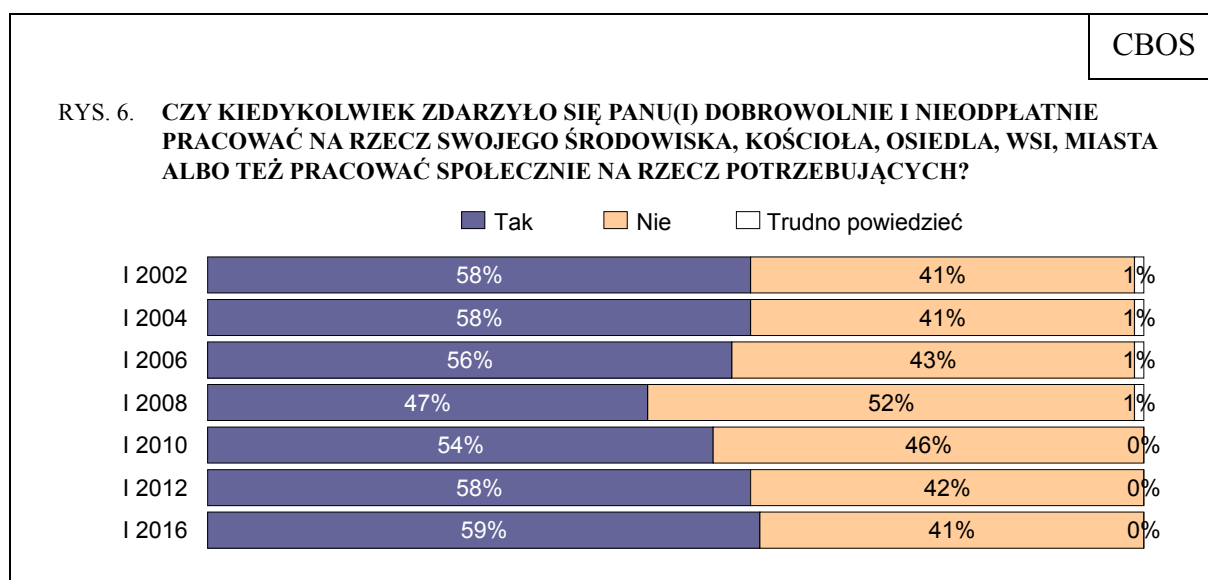
Poziom gotowości do współdziałania na rzecz swojej społeczności lokalnej jest dość istotnie zróżnicowany społecznie. Deklarowana znajomość społeczników, którym respondenci byliby gotowi pomagać w podejmowanej przez nich działalności, jest zazwyczaj tym częstsza, im wyższy poziom wykształcenia respondentów, większe zadowolenie z sytuacji materialnej swoich gospodarstw domowych oraz im młodszy wiek. Gotowość do współpracy częściej niż inni wyrażają również mieszkańcy największych miast, osoby osiągające najwyższe dochody *per capita*, praktykujące religijnie kilka razy w tygodniu, a ponadto deklarujące lewicowe poglądy polityczne. W grupach zawodowych są to przede wszystkim kadra kierownicza i specjaliści wyższego szczebla, uczniowie i studenci, a także pracownicy administracyjno-biurowi i prywatni przedsiębiorcy (zob. tabela aneksowa).

Przebywanie w środowiskach innych niż rodzina, w których są osoby zaangażowane w działalność społeczną, w dużej mierze warunkuje gotowość do współpracy z takimi osobami na rzecz swojego środowiska, kościoła, osiedla, wsi lub miasta czy też potrzebujących. Niemal dwie trzecie respondentów mających pozarodzinne kontakty z osobami angażującymi się w pracę społeczną (63%) deklaruje gotowość do współdziałania z przynajmniej jedną z takich osób na rzecz dobra wspólnego.

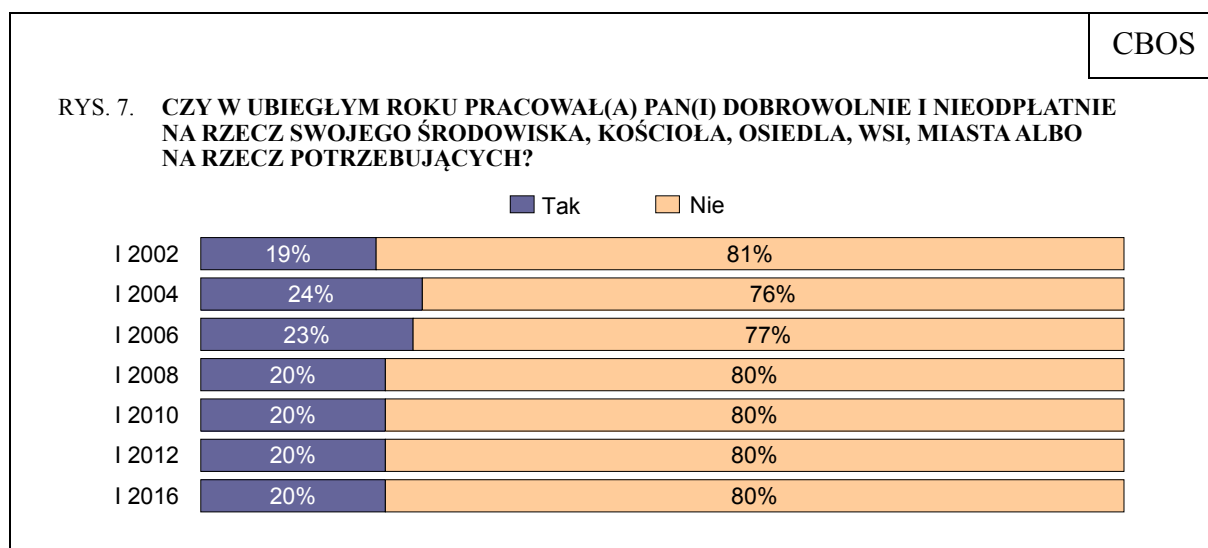
PRACA SPOŁECZNA POLAKÓW

Pojawia się pytanie, czy rosnąca gotowość Polaków do współpracy oznacza jednocześnie coraz większe ich zaangażowanie w pracę społeczną? Okazuje się, że od 2010 roku nieznacznie, ale systematycznie wzrasta, po istotnym załamaniu w roku 2008, liczba tych, którzy deklarują dobrowolną i bezpłatną pracę dla dobra swojego środowiska lub osób potrzebujących. Obecnie o tego typu doświadczeniach mówi 59% badanych, co oznacza powrót do poziomu deklaracji z lat 2002–2004.

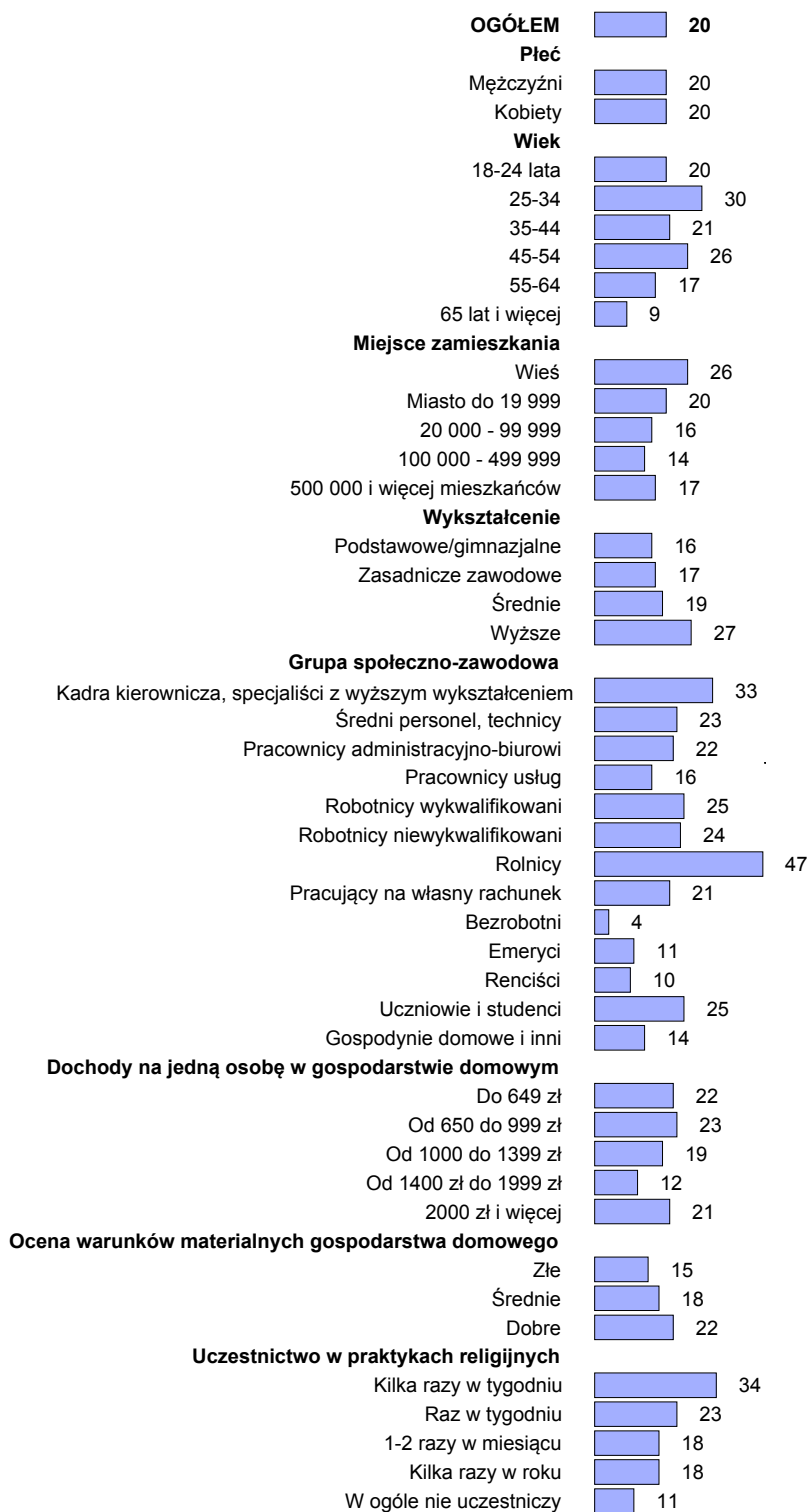
Doświadczenia w pracy społecznej na rzecz swojego środowiska zależą od niektórych cech społeczno-demograficznych respondentów. Okazuje się, że takie doświadczenia częściej mają mężczyźni niż kobiety (66% wobec 54%). Ponadto dobrowolne i nieodpłatne włączanie się w rozwiązywanie problemów swojej społeczności jest tym popularniejsze, im wyższe wykształcenie badanych oraz im większe ich zaangażowanie religijne. Częściej niż inni działania tego typu podejmują także osoby o najwyższych dochodach *per capita*, respondenci w wieku od 45 do 54 lat, mieszkańcy wsi, badani mający wyraźnie sprecyzowane poglądy polityczne, a w grupach zawodowych – kadra kierownicza i specjaliści wyższego szczebla, rolnicy, prywatni przedsiębiorcy oraz uczniowie i studenci (zob. tabele aneksowe).

Jeśli zaś chodzi o doświadczenia wolontariackie dorosłych Polaków, to z deklaracji ankietowanych wynika, że w minionym roku – tak samo jak w latach poprzednich – jedynie co piąty (20%) pracował bezinteresownie na rzecz swojego środowiska, kościoła, osiedla, wsi, miasta lub osób potrzebujących. Natomiast zdecydowana większość (80%) nie podejmowała takich działań.

We wszystkich grupach społeczno-demograficznych dominują ci, którzy w 2015 roku nie pracowali dobrowolnie i bezinteresownie na rzecz swojego środowiska lokalnego. Poziom aktywności społecznej w ciągu ostatnich dwunastu miesięcy zależał m.in. od religijnego zaangażowania badanych (największą aktywność przejawiali uczestniczący w praktykach religijnych kilka razy w tygodniu – 34%) oraz od poziomu wykształcenia (najczęściej angażowały się osoby z wyższym wykształceniem – 27%). Zadania społecznikowskie wyraźnie częściej niż inni podejmowali również respondenci w wieku od 25 do 34 lat (30%), mieszkańcy wsi (26%), a w grupach zawodowych – rolnicy (47%), kadra kierownicza i specjaliści wyższego szczebla (33%), a także robotnicy wykwalifikowani oraz uczniowie i studenci (po 25%).

RYS. 8. ODSETKI OSÓB DEKLARUJĄCYCH, ŻE W 2015 ROKU ZDARZYŁO SIĘ IM DOBROWOLNIE I NIEODPŁATNIE PRACOWAĆ NA RZECZ SWOJEGO ŚRODOWISKA, KOŚCIOŁA, OSIEDLA, WSI LUB MIASTA ALBO TEŻ PRACOWAĆ SPOŁECZNIE NA RZECZ POTRZEBUJĄCYCH

Osoby, które w ubiegłym roku podejmowały dobrowolną i nieodpłatną pracę na rzecz dobra wspólnego lub potrzebujących, zapytaliśmy, ile czasu poświęciły tego typu działalności. Jak wynika z deklaracji, niemal połowa społeczników (45%) angażowała się w sprawy swojego lokalnego środowiska w wymiarze nieprzekraczającym 6 dni w ciągu roku, co szósty (16%) przeznaczył na ten cel od 7 do 13 dni, a ponad jedna piąta (22%) pracowała społecznie przynajmniej 14 dni, w tym połowa (11% ogółu) poświęciła na działalność społeczną minimum trzy tygodnie. Systematycznie zwiększa się odsetek osób, które nie potrafią podać liczby dni przepracowanych na rzecz społeczności lokalnej oraz potrzebujących.

Z wyliczenia średnich (po wykluczeniu osób mających problem z czasowym określeniem swojego zaangażowania w działalność społeczną) wynika, że choć liczba zdeklarowanych społeczników nie zmieniła się od poprzedniego pomiaru, to ci, którzy angażowali się w tego typu działalność w ubiegłym roku, poświęcili jej więcej czasu niż pracujący społecznie w roku 2011, mniej natomiast niż działający *pro publico bono* w roku 2009. W minionym roku aktywny społecznie Polak przepracował na rzecz swojego środowiska, kościoła, osiedla, wsi, miasta lub osób potrzebujących średnio niemal trzy tygodnie (20 dni).

Tabela 3

Ile w ubiegłym roku było takich dni, kiedy pracował(a) Pan(i) społecznie?	Wskazania osób, które pracowały społecznie w roku poprzedzającym badanie													
	I 2002 (N=183)		I 2004 (N=256)		I 2006 (N=233)		I 2008 (N=176)		I 2010 (N=192)		I 2012 (N=213)		I 2016 (N=213)	
	w procentach													
Od 1 do 6 dni	43	67	49	71	50	70	50	73	56	67	48	63	45	61
Od 7 do 13 dni	24		22		20		23		11		15		16	
Od 14 do 20 dni	15	32	9	29	7	28	10	25	10	26	5	21	11	22
21 dni i więcej	17		20		21		15		16		16		11	
Trudno powiedzieć	1		0		2		2		7		16		17	
Liczba dni średnio*	18		20		21		22		24		16		20	

* Z pominięciem „trudno powiedzieć”

Okazuje się, że Polacy swoją dobrowolną i nieodpłatną pracę na rzecz własnego środowiska, kościoła, osiedla, wsi lub miasta bądź na rzecz potrzebujących rzadko określają mianem wolontariatu. Na pytanie, czy w minionym roku pracował(a) Pan(i) jako wolontariusz(ka), twierdząco odpowiedziało jedynie 6% ogółu badanych (o 2 punkty procentowe mniej niż przed rokiem). Najczęściej były to osoby praktykujące religijnie kilka razy w tygodniu (19% takich deklaracji), w wieku od 18 do 24 lat (14%), z wyższym

wykształceniem (14%), mieszkające w największych miastach (14%), dysponujące relatywnie największym dochodem *per capita* (11%) oraz określające swoje poglądy polityczne jako lewicowe (11%). Spośród grup zawodowych wolontariusze to przede wszystkim uczniowie i studenci (17% wskazań), kadra kierownicza oraz specjaliści wyższego (17%) i średniego szczebla (14%) – zob. tabele aneksowe.

Tabela 4

Czy w minionym roku pracował(a) Pan(i) jako wolontariusz(ka)?	Wskazania respondentów według terminów badań											
	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016		
	w procentach											
Tak, wiele razy	2	1	1	2	2	2	1	1	2	1	4	5
Tak, kilka razy	1	2	2	2	2	2	3	2	3	3	5	6
Tylko raz	1	2	2	2	2	1	1	2	3	2		
Nie	96		95		95		94		94		95	

Podobnie jak w latach ubiegłych, większość Polaków nastawiona jest prospołecznie i opowiada się raczej za solidarnością międzyludzką niż walką o własne interesy, wierząc przy tym, że wspólne działanie na rzecz swojego środowiska może być skuteczne i przynieść lokalnej społeczności wymierne korzyści. Od 2014 roku opinie na ten temat w zasadzie się nie zmieniły.

Systematycznie wzrasta natomiast liczba badanych deklarujących styczność z osobami, o których wiadomo, że dobrowolnie i nieodpłatnie pracują na rzecz swojego środowiska, kościoła, osiedla, wsi, miasta lub potrzebujących, a od 2012 roku zwiększył się też odsetek respondentów wyrażających gotowość pomocy jednej z takich osób (spoza rodziny) w jej społecznikowskiej działalności.

Od 2010 roku nieznacznie, ale systematycznie wzrasta także, po istotnym załamaniu w 2008 roku, liczba osób deklarujących dobrowolną i bezpłatną pracę dla dobra swojego środowiska lub potrzebujących. Obecnie o tego typu doświadczeniach mówi 59% badanych, co oznacza powrót do poziomu deklaracji z lat 2002–2004. Jeśli zaś chodzi o zaangażowanie społeczne Polaków w roku poprzedzającym badanie, to od 2008 roku niezmiennie tylko jedna piąta dorosłych deklaruje, że podejmowała dobrowolną i nieodpłatną pracę na rzecz dobra wspólnego bądź potrzebujących.

Opracował

Rafał BOGUSZEWSKI